

Голас Радзімы

№ 31 (1809)
4 жніўня 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Блакiтны экспрэс павольна падышоў да вакзала беларускай сталiцы. Адчынiлiся дзверы, i на перон выйшлi доўгачаканыя госцi — дэлегаты III фестывалю дружбы савецкай i кубiнскай моладзi. На Прывакзальнай плошчы адбыўся ўрачысты мiтынг. Пасланцоў далёкай Кубы цёпла вiталi прадстаўнiкi ўрада БССР, грамадскасцi Мiнска, дзеячы навукi i культуры.

НА ЗДЫМКУ: у час мiтынгу. [Расказ пра падзеi фестывалю чытайце на 6-й стар.]

ПАДЗЕІ • ЛЮДЗІ • ФАКТЫ

УРАЧЫСТАЕ
ПАСЯДЖЭННЕ
Ў КРАМЛІ

29 ліпеня ў Маскве, у Вялікім Крамлёўскім палацы, адбылося ўрачыстае пасаджэнне партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, прадстаўнікоў працоўных Масквы, прывечанае 80-годдзю Другога з'езда РСДРП.

Камуністы, уся прагрэсіўная грамадскасць нашай планеты накіроўваюць сёння свой позірк да крыніцы ленинскай партыі — Другога з'езда РСДРП. Восем дзесяцігоддзяў аддзяляюць нас ад тых дзён, калі ён завяршыў аб'яднанне рэвалюцыйных марксісцкіх арганізацый Расіі на ідэйных, палітычных і арганізацыйных прынцыпах, вызначаных У. І. Леніным.

Восем дзесяцігоддзяў служыць беззаветна справе міру і камунізму вялікая ленинская партыя. Творча развіваючы марксісцка-ленинскую тэорыю, пастаянна ўмацоўваючы сувязі з масамі, яна ўпэўнена пракаладае шлях у новае жыццё. Наша краіна, якая пабудавала пад кіраўніцтвам КПСС развітое сацыялістычнае грамадства і з'яўляецца часткай сусветнай сістэмы сацыялізму, упэўнена ідзе па шляху, указанаму вялікім Леніным. Крыніцай несакрушальнасці савецкага грамадства, далейшага росквіту сацыялістычнай Радзімы было і застаецца непакіснае адзінства партыі і народа.

На чэрвеньскім (1983 г.) Пленуме ЦК КПСС яшчэ раз падкрэслена, што галоўны сэнс, карны змест дзейнасці партыі — клопаты аб савецкім чалавеку, паліпшэнні яго жыцця, яго ўсебаковым развіцці, аб стварэнні мірных умоў для будаўніцтва камунізму. Для КПСС няма нічога больш важнага, чым захаванне міру, прадухіленне новай сусветнай вайны.

З дакладам на пасаджэнні «Партыя рэвалюцыйнага дзеяння» выступіў сакратар ЦК КПСС М. Зімянін.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ЦСУ БССР

УПЭЎНЕНЫ ПОСТУП
РЭСПУБЛІКІ

Цэнтральным статыстычным упраўленнем БССР падведзены вынікі выканання Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця нашай рэспублікі за першае паўгоддзе 1983 года. У паведамленні адзначаецца, што за шэсць месяцаў бягучага года было забяспечана далейшае развіццё народнай гаспадаркі і павышэнне народнага дабрабыту. Аб гэтым сведчаць красамоўныя лічбы.

Так, у прамысловасці апераджальнымі тэмпамі павялічвалася выпуск эканамічных відаў металапрадукцыі, робатаў, радыёэлектроннай апаратуры, металарэзных станкоў з лічбавым праграмным кіраваннем, машын і абсталявання з больш высокімі тэхнічна-эканамічнымі параметрамі.

Паўгадавы план па рэалізацыі прадукцыі выкананы ўсімi прамысловымi міністэрствамі. Агульны аб'ём вытворчасці ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года ўзрос на 4,7 працэнта.

У сельскай гаспадарцы ажыццэўляецца комплекс мерапрыемстваў па механізацыі вытворчых працэсаў у раслінаводстве і жывёлагадоўлі. Павялічыліся пасевы новых перспектывных сартоў. Павысілася забяспечанасць энерганасычанымі трактарамі, кормаўборачнай тэхнікай і іншымі больш прадукцыйнымі машынамі і абсталяваннем.

У першым паўгоддзі ў параўнанні з гэтым перыядам мінулага года ў грамадскай гаспадарцы павялічылася вытворчасць мяса на 8 працэнтаў, малака — на 4, яек — на 6 працэнтаў.

Сярэднемесячная грашовая заробатная плата рабочых і служачых у народнай гаспадарцы дасягнула 162 рублёў супраць 158 у першым паўгоддзі 1982 года.

Аплата працы калгаснікаў павысілася на 8 працэнтаў. З улікам выплаты і льгот з грамадскіх фондаў спажывання заробатная плата рабочых і служачых складала 221 рубль у месяц.

У паведамленні ЦСУ БССР прыведзены шэраг іншых красамоўных лічбаў, якія характарызуюць высокае развіццё народнай гаспадаркі і павышэнне дабрабыту працоўных рэспублікі.

ЗНАК УДЗЯЧНАСЦІ

ПАДАРУНАК З ЖЭНЕВЫ

Дзесяцігадовая Валянціна Кучар з Пастаў-вельмі ганарыцца аб'юўкай, бо толькі ў яе ёсць белая майка з блакітнай птушкай — добра вядомым савецкім школьнікам голубам Пікасо — і надпісам «Камітэт прыхільнікаў міру Швейцарыя». Беларуская школьніца разам са сваёй васьмідзесяцігадовай бабуляй

сабрала і здала дзяржаве некалькі дзесяткаў кілаграмаў лекавых раслін. Выручаныя грошы яны перавялі на рахунак Беларускай рэспубліканскай камісіі садзейнічання Савецкаму фонду міру.

Актывісты Камітэта прыхільнікаў міру з Жэневы, якія гасцявалі нядаўна ў Мінску, даведаліся аб высакародным учынку Валянціны і ў знак удзячнасці прysłалі ёй форму сваёй арганізацыі.

Агульны ўзнос сёлета ад жыхароў Беларусі ў Савецкі фонд міру склаў звыш 6 мільёнаў рублёў.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

ПАХУЧЫ ў РАДЖАЙ

Зонай вырошчвання каштоўных эфірных культур стала глыбінка Палесся. Гаспадаркі Петрыкаўскага раёна, якія спецыялізуюцца на вытворчасці масла з гэтых культур, пачалі касцьбу мяты.

Спрадвеку ў летнія месяцы густы водар дзікарослай мяты стаў над лугамі Прыпяцкай поймы. Таму месца для прамысловага яе развядзення не доўга выбіралі. Цяпер у раёне ў шасці спецыялізаваных гаспадарках пахучыя плантацыі занялі звыш дзвюх тысяч гектараў.

Лепшыя землі адведзены для гэтай культуры. Новыя перспектывныя сарты «зара» і «лекавая-1», прапанаваныя вучонымі, далі магчымасць за апошнія гады ўдвая павысіць ураджай мяты і давесці збор мятнага масла да 40 кілаграмаў з гектара. Эфірнае масла — прадукт перапрацоўкі мяты — ідзе на патрэбы медыцынскай, парфумернай і харчовай прамысловасці Беларусі.

ВЕСТНІ АД УСЮЛЬ

МАГЛЁЎ. У вёсцы Раманавічы Маглёўскага раёна пабудаваны новы гандлёвы цэнтр. Гэта прыгожы сучасны будынак плошчай 700 квадратных метраў, які ўключае ў сябе магазіны харчовых і прамысловых тавараў, сталовую. Неўзабаве такія цэнтры адкрыюцца ў іншых вёсках вобласці.

ВІЦЕБСК. Пяць дываноў адправіў на міжнародную выстаўку ў Ірак калектыв вытворчага дывановага аб'яднання.

Прадукцыя аднаго са старэйшых прадпрыемстваў горада добра вядома ва ўсіх кутках краіны. Яна ўдасцена ўзнагарод і многіх замежных выставак. І вось зноў экспанаты адіраўляюцца ў далёкую дарогу. Гэта дываны «Залатысты», «Кветкавы», «Рускі», «Верасы», «Залатая восень», выкананыя па малюнках мастакоў Г. Саленкавай і У. Федаровіча.

РЭКАНСТРУКЦЫЯ ВІТВОРЧАСЦІ

Амаль у паўтара раза павялічыць выпуск прадукцыі ў бягучай пяцігодцы Гомельскі завод вымяральных прыбораў. Зроблена гэта будзе без пашырэння існуючых плошчай і з той жа колькасцю працуючых за кошт укаранення перадавой тэхналогіі, механізацыі і аўтаматызацыі вытворчых працэсаў. З пачатку пяцігодкі ў цэхах устаноўлена 70 новых станкоў, аўтаматычная лінія пакрыцця дэталей метадам электраасаджэння, чатыры роботы-маніпулятары, пушчаны ўчастак парашковай металургіі. Рэканструкцыя вядзецца без парушэння рабочага рытму. Яна дазваляе знізіць сабекошт вырабаў, скараціць на асобных участках колькасць працуючых.

Заводскія канструктары і рабочыя-наватары надаюць вялікую ўвагу стварэнню дакладных электронных вымяральных прыбораў. За распрацоўку і арганізацыю вытворчасці найбольшых комплексаў апаратуры групе спецыялістаў нядаўна прысуджана прэмія Савета Міністраў ССР.

НА ЗДЫМКУ: лаўрэаты прэміі Савета Міністраў СССР (злева направа) слесар-зборшчык Герой Сацыялістычнай Працы П. ДОМЧАНКА, галоўны канструктар Л. ГУРОК і начальнік заводскага даследнага бюро Р. ГІНЗБУРГ.

Жніво ідзе ва ўсіх калгасах і саўгасах нашай рэспублікі. Дзяржаўныя элеватары штодзень прымаюць ад гаспадарак тысячы тон выдатнага збожжа. А добры хлеб, як вядома, — надзейная гарантыя поспехаў і дастатку краіны.

Першымі ў Кобрынскім раёне — на радзіме многіх нашых саўчыннікаў — прыступілі да жніва працаўнікі калгаса «Зара». На палі тут выведзены 14 камбайнаў, 5 жніўраў і 20 аўтамашын. Земляробам гаспадаркі сёлета трэба ўбраць збожжавыя на 1725 гектарах, з якіх яны мяркуюць атрымаць амаль чатыры тысячы тон хлеба.

НА ЗДЫМКАХ: урачысты момант: першы хлебны сноп ураджаю-83 у калгасе «Зара»; ідзе збожжа.

Фота Э. КАБЯКА.

ПА ПРЫНЦЫПУ РАБОТЫ ПРОЦІВАГАЗА

АПЕРАЦЫЯ БЕЗ...
АПЕРАЦЫІ

Лічбы на індикатары электроннага табло паказвалі: да пачатку другой аперацыйнай гадзіны перапампоўваўся ўжо дзесяты літр крыві. А тым часам хворы... з захапленнем перагортаў старонкі навукова-фантастычнага рамана і крумкаў яблык.

Тое, што мне давялося ўбачыць, аперацыяй можна было назваць толькі ўмоўна. Замест стэрэльнага аперацыйнага блока — звычайная палата, невялікая помпа ды партатыўны блок электроннага кіравання.

Тоненькі шланг ад артэрыі на назе хворага падключаны да фільтра — сарбента. Маторчык перапампоўвае кроў, і яна, ужо ачышчана, па другім шлангу вяртаецца пацыенту. Да 15 літраў крыві праходзіць праз фільтры-пасткі, і ні кроплі не відаць на прасцінах і руках хірурга.

Валерый Кіркойскі так растлумачыў тое, што адбываецца:

— Планавая аперацыя. Нічога незвычайнага. Праводзім дэтаксікацыю арганізма — выдзяляем з крыві розныя шкодныя рэчывы. Гэты метад атрымаў у савецкай медыцыне назву «гемасорбцыя». Калі паспрабаваць папулярна растлумачыць яго сутнасць, то аналагам можна ўзяць... процівагаз. Прынцып дзеяння той жа: як фільтры-пасткі ўсмоктваюць яды з паветра, так сарбенты (фільтры з актываванага вугалю) паглынаюць з крыві таксіны.

Гэты метад добры тым, што можа быць прыменены практычна ў любых умовах. Цяпер няма патрэбы везці цяжкага хворага за сотні кіламетраў у Рэспубліканскі цэнтр. Значна прасцей доктару з партатыўнай апаратурай на машыне або самалёце дабрацца да пацыента і правесці экстранныя працэдуры.

У якіх жа выпадках урачы прымяняюць гемасорбцыю? У першую чаргу служба аказвае экстранную дапамогу, калі трэба ачысціць кроў пры розных атручэннях — таксічнымі рэчывамі, лякарствамі, ежай. Метад незаменны пры перытнітах, сепсісах, вострых атручэннях, гнойных мастытах, флегмонах. А ў стацыянары

лечаць цэлы рад скураных захворванняў, бранхіяльную астму, апёкі і абмарожанні, вострыя і хранічныя захворванні печані і нырака. Словам, лягчэй назваць тыя хваробы, у лячэнні якіх не прымяняецца метад гемасорбцыі.

Загадчык аддзела гема- і лімфасорбцыі Мінскага медыцынскага інстытута кандыдат медыцынскіх навук В. Астапенка адну з паліц у сваім кабінце адвёў пад гісторыю хвароб. Для ўсіх, вядома, месца не хапіла — тут толькі картачкі тых, для каго гемасорбцыя аказалася адзіным дзейным метадам, апошнім шчаслівым шанцам. Кожная з гэтых гісторый хвароб па-свойму унікальная.

Чытаю: «Вылет у Гродна па лініі санавіацыі. У адзінаццацігадовай хворай 80 працэнтаў агульнага і 50 працэнтаў глыбокага апёку. Стан блізкі да аганальнага. Пасля 3 сеансаў гемасорбцыі пацярпеўшую змаглі даставіць у Рэспубліканскі апёкавы цэнтр».

Перагортаў старонку за старонкай. На апошняй запіс: «Пасля 15 аперацый па перасадцы скуры і 17 сеансаў гемасорбцыі дзяўчынка выпісалася практычна здаровай». І прыпіска: «У медыцынскай літаратуры няма звестак аб выпадках выздараўлення хворых з такім працэнтам апёкаў».

Усе сабраныя тут гісторыі хвароб былі заведзены ў клінічных розных гарадоў, ва ўсіх хворых розныя дыягназы, але ўсе пачынаюцца са слоў: «Стан аганальны...» і заканчваюцца: «Практычна здаровы».

У мэтазгоднасці прымянення новай службай метаду сумнявацца не даводзіцца. Мяркуюць самі, што лепш. Каб забіць хваробатворныя рэчывы, урач назначае пацыенту розныя лякарствы. У даным жа выпадку ўзбуджальнікі хвароб выводзяцца з арганізма без дапамогі лекавых прэпаратаў — яны застаюцца на сарбенте, як чарніла на прамакатцы. Пры гемасорбцыі не пашкоджваецца імунная сістэма, а часта, наадварот, яе ахоўныя ўласцівасці ўзмацняюцца. Такі шлях выдалення з крыві ядаў больш просты і надзейны.

Р. НОВІКАЎ.

НЕПАРУШНЫ САЮЗ

НАРОД І ПАРТЫЯ —
АДЗІНЫЯ

На пачатку давайце прыгадаем, з чаго мы пачыналі. ЗША ці Англія ў эканамічных адносінах апырэджавалі царскую Расію на 50—100 гадоў. Да таго ж капіталістычны свет, які спрабаваў задушыць маладую сацыялістычную рэспубліку, адабраў у нас шмат гадоў на войны, навізаняны нам звонку, і на аднаўленне разбуранага. На гэта нашло 20 гадоў з 65, прайшоўшых пасля рэвалюцыі 1917 года. Вось такая незайздросная статыстыка.

За кароткі гістарычны тэрмін наша краіна дасягнула выдатных поспехаў у развіцці эканомікі, навукі, культуры, ва ўсіх галінах сацыяльна-палітычнага жыцця. Сёння на Савецкі Саюз прыпадае пята частка сусветнай прамысловай прадукцыі. СССР займае першае месца ў свеце па вытворчасці сталі і нафты (уключаючы газавы кандэнсат), жалезнай і марганцавай руды, коксу, мінеральных угнаенняў і цэменту, цэпавозаў і электравозаў, шэрагу іншых відаў прадукцыі. Што тычыцца тэмпаў развіцця нашай эканомікі, дык адзначым, што толькі за 1971—1980 гады аб'ём прамысловай прадукцыі ўзрос удвая. Для параўнання скажам, што, да прыкладу, Вялікабрытанія для падавання прамысловай вытворчасці спатрэбілася 26 год, ФРГ і Францыя—18, ЗША—17 год. Нацыянальны даход СССР у 1981 годзе ўзрос у параўнанні з 1922 годам у 167 разоў!

Гаворачы пра нашы поспехі, мы заўсёды падкрэсліваем, што яны сталі магчымымі дзякуючы непарушнаму адзінству партыі і народа, адзінству, якое правяраена дзесяцігоддзямі, выпрабавана ў суровыя часны нашай гісторыі. На шматгадовым вопыце савецкія людзі пераканаліся, што ў партыі няма іншых інтарэсаў, акрамя інтарэсаў народа.

Партыя сістэматычна інфармуе ўсіх савецкіх людзей пра сваю дзейнасць. Гэтай мэце служаць з'езды КПСС, пленумы Цэнтральнага Камітэта партыі. У друку, па радыё і тэлебачанні публікуюцца і перадаюцца пастаноўкі ЦК КПСС па важных сацыяльна-палітычных пытаннях жыцця партыі і краіны, пытаннях камуністычнага будаўніцтва. Рэгулярна публікуюцца інфармацыйныя паведамленні «У Палітбюро ЦК КПСС». Варта сказаць таксама пра выступленні кіруючых партыйных работнікаў, членаў ЦК партыі на шматтысячных сходах, на заводах і ў калгасах...

Партыя пастаянна раіцца з народам, кроўна зацікаўлена ў тым, каб усе савецкія людзі ведалі пра яе справы і планы і мелі па іх сваё меркаванне, прымалі актыўны ўдзел у іх рэалізацыі. Трывала ўвайшло ў практыку ўсенародна абмяркоўваць праекты важнейшых дзяржаўных і партыйных дакументаў, якія публікуюцца ў масавым друку на мовах народаў савецкіх рэспублік. Так, напрыклад, у абмеркаванні праекта Канстытуцыі СССР прынялі ўдзел звыш 140 мільёнаў чалавек—больш чатырох п'ятых дарослага насельніцтва нашай краіны. Яны ўнеслі шмат дапаўненняў, заўваг і паправак, якія значна ўзбагацілі змест нашага Асноўнага закона. Так прымаліся ў апошнія гады Асновы заканадаўства аб шлюбe і сям'і, аб працы, аб жыллі, аб дзяржаўных пенсіях, серыя законаў аб ахове прыроды і многія іншыя.

Гэтага мы дамагаемся дзякуючы разгалінаванай сістэме метадаў і форм выказвання грамадскай думкі. Савецкія людзі свабодна і актыўна выказваюць свае меркаванні, крытычныя ацэнкі на сходах, пры анкетных апытаннях, у гутарках з службовымі асобамі і народнымі дэпутатамі, у пісьмах, адрасаваных партыйным і дзяржаўным органам, грамадскім арганізацыям, рэдакцыям газет і часопісаў, радыё і тэле-

бачанню. Паказальныя, напрыклад, такія лічбы: за пяць год паміж XXV і XXVI з'ездамі КПСС у ЦК партыі паступіла звыш трох мільёнаў пісьмаў, у прыёмнай ЦК пабывала амаль сто тысяч чалавек. За гэты час мясцовымі партыйнымі органамі разгледжана п'ятнаццаць мільёнаў пісьмовых і вусных заяў грамадзян, як камуністаў, так і беспартыйных.

Умацаванне непарушнай сувязі партыі з масамі—адна з важнейшых заканамернасцей яе развіцця, пабудовы сацыялізму і камунізму у нашай краіне. Партыя зыходзіць з таго, што паспяхова рашаць задачы пабудовы новага грамадства, забяспечыць мір для савецкіх людзей яна можа толькі на падставе арганічнага адзінства з народам, а народ можа дабіцца яшчэ большых поспехаў у пабудове новага грамадства толькі ў непарушным адзінстве з партыяй, пад яе кіраўніцтвам. «Калі мы гаворым: «Народ і партыя—адзіныя!»—адзначаў Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Ю. У. Андропоў,—гэта канстатацыя таго неабвержанага факта, што мэты і задачы, пастаўленыя партыяй перад сабой, дакладна выказваюць спадзяванні, патрэбы ўсіх савецкіх людзей. І шматмільённы наш народ сваімі справамі ператварае ў жыццё палітыку партыі».

На сучасным этапе галоўны змест дзейнасці партыі і народа складае ўдасканаленне развітога сацыялізму. Як адзначалася на чэрвеньскім (1983 год) Пленуме ЦК КПСС, рашаючая сфера нашага будаўніцтва—гэта эканоміка, выхаванне новага чалавека.

Савецкі народ справай адказвае на рашэнні партыі, якія накіраваны на далейшае павышэнне яго дабрабыту, узроўню жыцця. Так, толькі за два гады, што прайшлі пасля XXVI з'езда партыі, каля дваццаці мільёнаў чалавек справілі навалелле. Ажыццяўляюцца буйныя сацыяльныя мерапрыемствы ў інтарэсах жанчын, дзяцей, пенсіянераў. Усё гэта сведчыць аб тым, што клопаты пра чалавека, пра умовы яго працы і быту, пра яго духоўнае развіццё былі і застаюцца важнейшай праграмай устаноўкай партыі. Побач з гэтым партыя няўхільна праводзіць у жыццё ленинскі курс у справах міжнародных. Яна імкнецца забяспечыць трывалы мір, аздаравіць міжнародную абстаноўку, не дапусціць новай сусветнай вайны, якая пагражае існаванню ўсяго чалавецтва.

Чэрвеньскі Пленум ЦК КПСС—новыя праявы клопатаў партыі аб далейшым павышэнні жыццёвага ўзроўню савецкіх людзей. Характэрна пры гэтым, што дадзеная задача разглядалася ва ўсёй яе разнастайнасці, у самым шырокім аспекце. Гутарка ішла не проста аб росце даходаў насельніцтва і вытворчасці прадметаў спажывання. У цэнтры ўвагі партыі—такія пытанні, як узорны грамадскі парадак, здароўе, рацыянальнае харчаванне, высокая якасць бытавога абслугоўвання, разумнае выкарыстанне вольнага часу—усё тое, што ў сукупнасці сваёй называецца сацыялістычнай цывілізаванасцю.

Вось ужо восем дзесяцігоддзяў ленинская партыя ідзе гераічным шляхам барацьбы і перамог, пракладваючы дарогу ў будучыню. І гэты шлях пацвярджае неабвержную ісціну: «У адзінстве з народам—сіла партыі! У адзінстве з партыяй, у яе кіраўніцтве—сіла народа!» Стваральная праца, якая кіпіць на неабсяжных прасторах нашай Радзімы,—якая прама цеснай сувязі, непарушнага адзінства партыі і народа, залог нашых поспехаў у стварэнні новага грамадства.

Анатолій ЛЕБЕДЗЕЎ,
кандыдат гістарычных навук.

«ІДЗІ З НАРОДАМ,
ТО НЕ ЗГУБІШСЯ»

— такая добрая прымаўка ёсць у беларусаў. Нарадзілася яна не адзін дзесятак гадоў назад, а застаецца актуальнай і па сёння. Так, шанцаў згубіцца ў нашым сучасным імклівым часе ў чалавека хапае. І часцей за ўсё небыспэка падсцерагае яго не тады, калі ён знаходзіцца на рабоце, у працоўным калектыве, а ў час, вольны ад працы, які па сваёй сутнасці і павінен дарыць усім нам радасць і багацце чалавечых зносін.

Людзі розныя. У іх розныя ўяўленні, эталоны, па якіх вызначаецца паўната

- ◆ ШТО ПРОЦІПАСТАВІЦЬ «ХВАРОБЕ ВЕКУ»
- ◆ САЦЫЯЛЬНЫ ЭКСПЕРЫМЕНТ У БРЭСЦЕ
- ◆ БАГАЦЦЕ КОЖНАЙ АСОБЫ — У БАГАЦЦІ АКТЫЎНЫХ ЧАЛАВЕЧЫХ ЗНОСІН

СЯРОД ЛЮДЗЕЙ

шчасця. Але практычна ўсім патрэбна адно: заўсёды быць сярод людзей, бачыць у іх сяброў, таварышаў, аднадумцаў. Адны здольны самі дасягнуць гэтага, іншым трэба дапамагчы. Асабліва ў вялікіх сучасных гарадах, дзе непазбежны пэўныя заганы урбанізацыі. Хто ж павінен аказаць такую няпростую дапамогу? Мясцовыя ўлады, вучоныя-сацыёлагі, самі жыхары.

Каб праілюстраваць вышэй сказанае, я выбрала Брэст.

У сярэдзіне сямідзесятых гадоў у Брэсце пачаўся шырокі сацыяльны эксперымент, які ставіў сваёй мэтай дапамагчы гараджанам больш цікава і карысна бавіць свой вольны час. Якіх-небудзь надзвычайных прычын для гэтага не было. Аднак заўважана было, што ўсё часцей старэйшае пакаленне і нават моладзь сталі аддаваць перавагу, скажам, замест прагульні ў парку сядзенню ля тэлевізара. І здаралася, што суседзі па лесвічнай пляцоўцы амаль не ведалі адзін аднаго, а некалі вельмі папулярныя масавыя народныя гульні гублялі сваіх удзельнікаў. Тады і ўзнікла думка

братчанамі на адным з такіх святаў. Тым больш, што клічуць туды і мясцовыя газеты, і тэлебачанне, і радыё, і маляўнічая рэклама, і спецыяльныя агітатары-добраахвотнікі, якія заўсёды знойдуцца ў кожным двары.

«ЗАПРАШАЕМ
НА СВЯТА»

Аб'ява сабрала жыхароў вуліцы імя Янкі Купалы. Сярод іх — працоўнікі дыяганова-суконнага вытворчага аб'яднання, панчошнага камбіната, фабрыкі сувеніраў і іншых прадпрыемстваў, арганізацый, устаноў. Для кожнага з іх вялікі беларускі пясняр — уважальнае Бацькаўшчыны, сімвал Радзімы. І пра гэта — высокія, узнёслыя словы прафесара з педінстытута, усхваляваны маналог мастака, які прысвечыў Паэту свае работы, кароткая, але шчырая, ад усяго сэрца прамова ткачыхі...

[Заканчэнне на 4-й стар.]

НА ЗДЫМКУ: у час шахматнага турніра. Сустрэча паміж самымі малодшымі ўдзельнікамі сямейных каманд.

У ПЯЧОРЫ... НА ЧАЦВЁРТЫМ ПАВЕРСЕ

Каб трапіць у гэтую пячору, дастаткова... падняцца на чацвёрты паверх паліклінікі № 1 Віцебска. За дзвярыма з надпісам «Кабинет спелеатэрапіі» пацыент аказваецца не ў звычайнай медыцынскай абстаноўцы, а ў свеце падзямелля: на сценах і столі ў паўцемені таямніча публіскаюць мудрагелістыя сталактыты...

На вуснах адразу ж адчуваецца характэрны прысмак: пячора не простая — саяная. Паветра ў ёй насычанае пылападобнай соллю, якую рассейвае невялікі апарат — міксер.

Добрае ўздзеянне мікраклімату саяных пячор і шахт на арганізм хворых, якія пакутуюць ад лёгчайнай немачы, даўно выкарыстоўваецца ў медыцыне. Але ў Беларусі няма прыродных умоў для спелеатэрапіі. І ўрачы вырашылі стварыць іх сваімі рукамі. Так з'явілася гэтая «пячора».

— Практыка паказвае, што пэўныя

канцэнтрацыя іонаў натрыю хларыду ў паветры робіць яго гаючым для хворых бронхіяльнай астмай, пнеўманіяй, бронхітам з астматычным кампанентам, — растлумачыў галоўны ўрач паліклінікі В. Батаў.

— У кабінете спелеатэрапіі павінны быць пэўныя вільготнасць, тэмпература, састаў мікраарганізмаў — словам, строга захаваны «пячорныя стандарты». Таму нашы лабаранты рэгулярна бяруць пробы павеатра. Што ж датычыцца «сталактытаў», адлітых з гіпсу, то яны — не проста ўпрыгажэнне. Романтичны інтэр'ер паляпшае настрой, а гэта таксама нядрэннае лякарства. Стараніямі ўрачоў у бліжэйшы час, не выходзячы з паліклінікі, можна будзе пабываваць і на Каўказе: для пацыентаў, хто пакутуе ад хворанай сардэчна-сасудзістай сістэмы, адкрыецца кабінет з «высакагорным кліматам».

С. БУТКЕВІЧ.

ЮНЫЕ ГОСТИ ИЗ-ЗА РУБЕЖА В ПИОНЕРСКОМ ЛАГЕРЕ «ЗВЕЗДНЫЙ»

НАМ НЕ НУЖНА ВОЙНА!

Рисунки были сделаны мелом на темном асфальте и долго белели на площадке в центре «Звездного», пока не смыл их теплый летний дождь. Детям совсем не обязательно иметь холст и краски, владеть техникой, чтоб передать свое настроение изобразительными средствами, рассказать о том, что их волнует. Поэтому-то и считается: дети — гениальные художники. Чаще всего они рисуют героев любимых сказок, веселое солнышко, маму, лохматого пса — словом, все, что окружает их с колыбели, или то, что глубоко трогает их душу.

На конкурсе в пионерском лагере «Звездный» белорусские пионеры и гости из Австрии, Бельгии, Швеции рисовали мир. Большой, необъятный — нашу планету. И мир, покой, необходимый им всем, чтобы жить, расти, смеяться.

К счастью, никто из участников этого конкурса не видел ужасов войны. Но на земле так тревожно, так неспокойно, что дети в разных странах мира волнуются за свое будущее. Иначе откуда бы взялись эти удивительные образы, рисунки, каждый из которых мог бы стать антивоенным плакатом. Чистый, трогательно-беспомощный голубь — символ добра и мира. Влетающие военные самолеты и падающие бомбы, перечеркнутые жирными линиями. Дети не хотят, чтобы они падали на землю, калечили и убивали людей. Николь Баймурадова нарисовала глобус. Кто-то зажег спичку, и уже клубится дым, темной струйкой обвивая земной шар. «Ну, нет! Спасибо, нам это не надо!» — подписала свой рисунок Николь. Подпись очень эмоциональная, ярко выражающая, как теперь принято говорить, активную жизненную позицию автора. Так может сказать только человек, понимающий, что и от него тоже зависит, какой будет его жизнь и жизнь сверстников в ближайшие годы.

И действительно, еще два-три года назад дети, приезжавшие к нам на отдых из зарубежных стран, были очень далеки от политики. Их мало волновали вопросы, выходящие за рамки семьи, школы, личных интересов.

— В последний год у нас особенно много говорят о возможности третьей мировой войны, — рас-

сказывают наши гости. — Буквально кричат о войне газеты, радио, телевидение. В такой обстановке очень трудно оставаться нейтральным.

За счастье своих детей, за их спокойствие борются женщины. Именно они во многих странах становятся организаторами маршей мира, антивоенных демонстраций и митингов.

В июле этого года наше Центральное телевидение передало сообщение о том, что на свою конференцию собрались американские школьники. «Мы боремся за то, — говорили они, — чтобы в мире никогда больше не было войны».

Свидетелями и участниками антивоенных выступлений в тех странах, где они живут, были и некоторые из старших детей, гостивших в этом лагере в Белоруссии.

— И я участвовала в демонстрации молодежи против войны, — рассказывает Николь Баймурадова. — Мы ходили к зданию, где находится австрийское правительство, требовали, чтоб нас поддержали.

В Австрии борцы за мир на свои собрания надевают что-нибудь лиловое: платье, блузку, платок, шляпу. Лиловый — цвет мира.

Когда американская школьница Саманта Смит уезжала из нашей страны к себе на родину, у нее спросили советские журналисты: «Как ты думаешь, у американцев правильное представление о нас, русских?» И она ответила: «Нет, у многих неправильное. Если бы они приехали сюда, они бы сами в этом убедились».

— Еще до недавнего времени в Австрии было значительно больше людей,

которые верили всему, что говорят американцы о Советском Союзе и его политике, — рассказывает Марфа Шихлински-Горбова, сопровождающая австрийских ребят. — Сейчас таких людей становится все меньше. Когда Рейган предложил разместить американские ракеты в Западной Европе, многие прозрели. Австрия получила газ из СССР, и ей это выгодно, а Америка хотела помешать. Теперь у нас в борьбе за мир включились даже священники.

Конечно, в обстановке умалчивания, односторонней информации среднему австрийцу, шведу, бельгийцу, американцу трудно бывает разобраться, откуда же действительно исходит угроза новой войны, кто старается погасить пожар, а кто его раздувает.

— Вот вам пример, — обращается к нам Майя Альвариса. — Когда проводятся маневры войск стран НАТО, по телевидению их не показывают. Зато военные маневры стран Варшавского Договора мы видим, да еще с какими тенденциозными комментариями. И так во всем. Ведь до сих пор далеко не все знают о прошлых преступлениях фашистов. Знаете, среди моих пациентов есть люди, страдающие недугом, который называется бредом концентрационных лагерей.

Майя Альвариса — врач-психиатр. Да, и теперь, в наши дни, она лечит людей, искалеченных войной. Сорок лет прошло, как закончилась трагедия, а ее жестокий, страшный след не стерся в человеческой памяти. Обострение болезни наступает обычно накануне рождества. Перед этим религиозным праздником узников обычно мыли, одевали и отправляли в газовые камеры... Их

много, по всей Европе живут еще бывшие жертвы фашистских застенков.

Здесь, в Белоруссии, многие из детей впервые услышали цифру 20 миллионов. Столько погибло советских людей в годы второй мировой войны. Маленький Алеша Альвариса спросил у мамы: «Сколько это 20 миллионов?»

— Я объяснила, — говорит Майя Олеговна, — что это почти три Швеции. И мой мальчик ответил: если мне теперь кто-нибудь скажет, что русские хотят войны, я скажу, что это неправда. Я заплакала.

После поездки в Хатынь Катя Гуфенагел написала своей маме в Бельгию: «Ужас, сколько горя принесли фашисты белорусскому народу. Сколько людей безвинно пострадало. Мама! Как это можно, ведь погибли совсем маленькие невинные дети! За что?»

А за что были расстреляны сто белорусских ребят, о которых сообщается в старой партизанской листовке? Теперь этот маленький пожелтевший листок — один из обвиняющих фашизм экспонатов музея истории Великой Отечественной войны. Это были дети от 5 до 12 лет. Фашисты осиротили их, говорится в листовке, сделали нищими, но и этого мало. Эсэсовцы совершили в Минске облаву на беспризорных, задержали и развалили домов и на вокзале около ста детей и расстреляли их. Сто детей были поставлены под дула автоматов только за то, что протягивали свои исхудавшие ручки за сухой корочкой хлеба. История человечества еще не знала таких зверств. Уничтожая детей, гитлеровцы уничтожали будущее народа, осуждая его на вымирание.

Когда окончилась экскурсия по музею и наши гости вышли на залитую солнцем Центральную площадь Минска, Тамара Форрир сказала: «После всего, что мы здесь увидели, особенно ясно понимаешь, что война — это страшно и бессмысленно. Это жестокость и преступление».

В музее дети встретились с ветеранами Великой Отечественной войны Василием Синчиным и Брониславом Зиневичем. Такие, как они, вынесли на своих плечах основную тяжесть борьбы с фашизмом, освобождая Родину и страны Западной Европы от порабощения. Это такие, как они, отдавали свои жизни, чтобы сегодня были счастливыми австрийские, бельгийские, французские, немецкие дети.

«Когда вернетесь домой, — обратился к гостям генерал в отставке Василий Синчин, — расскажите друзьям, знакомым обо всем, что видели здесь. Скажите всем, что мы не хотим войны. Мы хотим, чтобы вы дружили с советскими ребятами и чаще встречались. Если все люди на земле объединятся, они не дадут разжечь новую войну».

НА СНИМКАХ: ветераны Великой Отечественной войны Василий СИНЧИЛИН и Бронислав ЗИНЕВИЧ встретились с детьми из-за рубежа; наши гости побывали в Хатыни.

Диана ЧЕРКАСОВА.

СЯРОД ЛЮДЗЕЙ

[Заканчае. Пачатак на 3-й стар.]

Калі ж на імпрывізаваную сцэну падняўся будаўнік Павел Богдан, увага прысутных яшчэ больш узрасла: Богдан — адзін з тых, хто закладваў першыя будынкі на гэтай вуліцы, яго рукі зрабілі дамы тутэйшых жыхароў зручнымі, утульнымі і прыгожымі, а саму вуліцу — сапраўдным помнікам паэту Янку Купалу. А потым панавалі жарты, песні, танцы і смех... Уручаліся прызы пераможцам конкурсу на лепшае ўпрыгажэнне балкона. Усё было проста і шчыра: хатнія пірагі, прынесеныя гаспадынямі, вяскілы гоман дзяцей і энергічныя рэплікі «Міша, малайчына!» у адрас памочніка майстра панчошнага камбіната Міхаіла Пайтэрава, які вольна амаль 20 гадоў танцуе ў папулярным брэсцкім самадзейным ансамблі «Радасць», канцэрт-там якога і закончылася гэтая свята.

Разыходзіліся па дамах усе ўзрушаныя і задаволеныя. Час, праведзены разам, зблізіў жыхароў вуліцы, згуртаваў, лепш пазнаёміў іх. Можна смела сцвярджаць, што цяпер многія з тых, хто раней бавіў час толькі ля тэлевізара, будуць спяшацца да новых знаёмых, да цікавых суб'ектаў, з якімі яны сустрэліся ў час свята. Дзякуючы яму, старэйшыя атрымалі яшчэ адну магчымасць адчуць сябе маладзейшымі, а малыя — наглядны ўрок таго, што сапраўдную радасць можна атрымаць, толькі падзяліўшы яе з іншымі. Заўважана, дарэчы, што калі бацькі не абасцеляюць ў сваёй кватэры, а жывуць жыццём, інтарэсамі ўсяго грамадства, лягчай вырашаюцца і праблемы выхавання падростаючага пакалення. Робяцца мацнейшымі сувязі ў самой сям'і, расце аўтарытэт бацькоў. Калі сын ці дачка бачаць, з якой павагай адносяцца да маці, бацькі суседзі, таварышы, павялічваюцца магчымасці станоўчага ўздзеяння дарослых на дзяцей. Святы двароў, дамоў пад назвай «Моцная сям'я — моцная дзяржава» сталі традыцыйнымі. На адным з іх выступіла, напрыклад, матальшчыца з панчошнага камбіната Зінаіда Якушэвіч. Яна лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола, дэпутат Вархожнага Савета СССР. Ёй задалі пытанне: «Як адбілася выхаванне ў бацькоўскім доме на вашым жыццёвым шляху?» Адказ быў такі:

— Мае маці і бацька працуюць у калгасе. Яны заўсёды мяне вычылі, што пашану можна заваяваць толькі добрасумленнай працай на карысць усіх і павагай да іншых людзей. Жыццё пераканала, што іх словы правільныя! Сёння гэтаму я вучу і сваіх дзяцей.

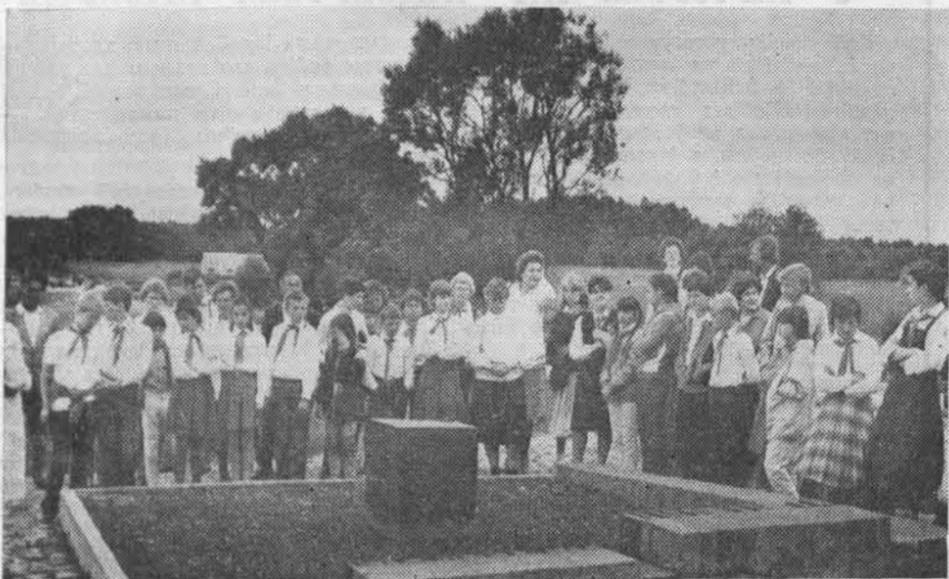
Між іншым, не толькі сваіх уласных дзяцей вучыць Зінаіда Якушэвіч. Яна дапамагла атрымаць прафесію дванаццаці маладым матальшчыцам. Раскрыла ім сакрэты свайго майстэрства, перадала ўласны жыццёвы вопыт. На тым свяце сядзелі некаторыя з іх. Разам з сям'ямі. Ганарыліся сваёй настаўніцай, раскавалі пра яе ўдзельнікам свята.

У Брэсце ствараюцца па месцу жыхарства спецыяльныя дзіцячыя і падлеткавыя клубы, спартыўныя аб'яднанні. Члены аднаго з іх, «Факела», у аўгусте на пытанне: «Што вам больш за ўсё запаміналася летась?» аднадушна адказалі: «Спаборніцтва, у якіх я прымаў удзел». Звярніце ўвагу, не падарункі, не адзінкі ў школе, не прызы за перамогу, а самі спаборніцтва. А іх у клубе «Факел» было многа: і кубак мікрараёнаў па футболе, і стралковае першынство, і шахматныя турніры, і Тыдзень настольнага тэніса, і самыя цікавыя і вяскілыя — «Усёй сям'ёй на старт». Сёння «Факел» аб'ядноўвае 400 хлопчыкаў і дзяўчынак, у ім 11 секцый. Вельмі дапамагае будаўнічы трэст № 8. Ён прадастаўляе сваю спартыўную базу, у тым ліку плавальны басейн «Няптун».

Не толькі дзятва — дарослыя таксама праводзяць комплексныя спартакіяды сярод каманд двароў, вуліц, дамоў. Летась у Маскоўскім раёне Брэста па месцу жыхарства было арганізавана 576 розных спартыўных мерапрыемстваў, у якіх прынялі ўдзел больш за 21 тысячы чалавек. Сёлета толькі для правядзення Тыдня футбола стварылі 250 дваровых каманд...

Такім чынам, лёгка зразумець, чаму галоўнымі рысамі характару брастчан з'яўляюцца іх камунікабельнасць, добра-звычайнасць, адкрытасць. Багаце кожная асоба — у багацці актыўных чалавечых зносін.

Галіна УЛІЦЕНАК.

УВАЖАЕМЫЕ
СООТЕЧЕСТВЕННИКИ!

Каждого из нас волнует, какими вырастут наши дети и внуки, будут ли они счастливы. Мы делаем все, чтобы помочь им выбрать правильную дорогу в жизни. Но сегодня из-за безответственной милитаристской политики руководства НАТО и прежде всего администрации США перед человечеством со всей остротой встал вопрос — будет ли вообще будущее у наших детей? Не погибнет ли в ядерном костре земная цивилизация?

В сложившейся обстановке особенно ярко проявляется разница в целях, которые ставят перед собой в международной политике государства с различным общественным строем. Первоочередной задачей администрации США и их союзников является форсирование гонки вооружений, чтобы добиться военного превосходства над Советским Союзом, другими социалистическими странами, во имя мирового господства. Чтобы завуалировать эту цель, оправдаться перед своими народами за гигантские расходы на все новые и новые виды вооружений, в капиталистических странах уже давно и назойливо муссируется набивший оскомину миф о «советской военной угрозе».

Наша страна твердо и последовательно выступает против политики конфронтации, за разрядку, за деловые переговоры по ограничению и сокращению любых видов вооружений, за мирное сосуществование государств с различным общественным строем.

«Все усилия государств, активность правительств, организованных политических сил, всех граждан каждой страны должны быть обращены сейчас на то, чтобы не допустить ядерной катастрофы. Нет и не может быть более важного вопроса», — говорится в обращении «К парламентам, правительствам, политическим партиям и народам мира», принятом на совместном торжественном заседании Центрального Комитета КПСС, Верховного Совета СССР и Верховного Совета РСФСР 22 декабря 1982 года, посвященном 60-летию образования Союза ССР. Именно на достижение этой благородной цели направлена Программа мира на 80-е годы, намеченная XXVI съездом КПСС. Этот комплекс важных крупномасштабных инициатив отражает единодушное стремление советских людей сделать все возможное, чтобы отвести угрозу ядерной войны, сохранить мир на земле. В последнее время наша страна предприняла ряд одно-

сторонних шагов в вопросе разрядки. В частности, Советский Союз заявил, что не применит первым ядерного оружия. Твердость курса на сохранение мира в политике СССР была еще раз подтверждена на состоявшихся в июне этого года Пленуме ЦК КПСС и восьмой сессии Верховного Совета СССР. В принятом Верховным Советом СССР постановлении «О международном положении и внешней политике СССР» говорится: «Одна из самых насущных задач нынешнего момента — положить конец наращиванию ядерных вооружений. Решение этой задачи стало бы крупным вкладом в уменьшение грозившей народам опасности». Именно исходя из этого, Верховный Совет поручил Совет-

скому правительству обратиться к правительствам США, Великобритании, Франции и Китая с предложением одновременно заморозить все свои ядерные вооружения. Между тем, как следует из заявления Государственного департамента США, МИД Великобритании и министерства внешних сношений Франции, правительства этих стран негативно отнеслись к советским предложениям о замораживании ядерных арсеналов, несмотря на то, что это было бы в интересах народов всего мира.

Как и всех честных людей планеты, вопрос сохранения мира на земле глубоко волнует и наших зарубежных соотечественников. Многие из вас, уважаемые земляки, сами принимают активное участие в борьбе за мир: выходят на демонстрации, собирают средства в фонд мира, подписи под воззваниями к разоружению. Хотелось бы услышать ваше мнение о современной международной обстановке, о том, какие усилия надо приложить государствам и народам, чтобы избавить человечество от глобальной катастрофы — термоядерной войны, как обуздать милитаристские силы, стремящиеся к ее развязыванию.

Поэтому просим читателей нашей газеты ответить на следующие вопросы предлагаемой анкеты:

1. Известно ли вам о тех шагах, которые предпринимает наша страна во имя сохранения мира на земле? Сообщает ли о мирных инициативах СССР пресса страны, где вы проживаете? Как реагируют на них правительство и народ?

2. Многие прогрессивные организации соотечественников за рубежом активно участвуют в борьбе за разоружение, мир и разрядку. Просим вас рассказать о деятельности вашей организации в этой области. Что вы сами делаете, чтобы сохранить мир на нашей планете?

3. В последнее время в адрес Советского правительства, лично Генерального секретаря ЦК КПСС Ю. В. Андропова приходит много писем не только от взрослых, но и от детей из капиталистических стран, в которых они выражают свою тревогу за судьбу планеты, за свое будущее. Ответ Ю. В. Андропова на письмо американской школьницы Саманты Смит широко комментировался прессой всех стран. Знают ли ваши дети, какой опасностью грозит им война? Что они думают о дальнейшей судьбе нашей планеты?

4. Главари НАТО заявляют, что создание военного превосходства над Советским Союзом будет способствовать укреплению мира на земле. Этой цели якобы послужат и новые американские ракеты среднего радиуса действия в Западной Европе. Согласны ли с подобным мнением вы и граждане страны, где вы проживаете?

5. Как вы относитесь к мифу о «советской военной угрозе»? Верят ли в него ваши друзья и знакомые?

6. Что, по вашему мнению, необходимо сделать, чтобы навсегда обеспечить прочный и надежный мир на планете, гарантировать счастливое будущее нашим детям?

Надеемся, что вы поделитесь с нами мыслями по затронутым вопросам. Ждем ваших писем.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

ПАВАЖАНЫЯ СУАЙЧЫННІКІ!

Кожнага з нас хвалюе, якімі вырастуць нашы дзеці і ўнукі, ці будуць яны шчаслівыя. Мы робім ўсё, каб памагчы ім выбраць правільную дарогу ў жыцці. Але сёння з-за безадказнай мілітарысцкай палітыкі кіраўніцтва НАТО і перш за ўсё адміністрацыі ЗША перад чалавецтвам з усёй вастрынёй паўстала пытанне — ці будзе ўвогуле ў нашых дзяцей будучыня? Ці не загіне ў ядзерным вогнішчы зямная цывілізацыя?

У існуючым становішчы асабліва ярка праяўляецца адрозненне ў мэтах, якія ставяць перад сабой у міжнароднай палітыцы дзяржавы

Вярхоўнага Савета РСФСР 22 снежня 1982 года, прысвечаным 60-годдзю ўтварэння Саюза ССР. Іменна на дасягненне гэтай высакароднай мэты накіравана Праграма міру на 80-я гады, намечаная XXVI з'ездам КПСС. Гэты комплекс важных буйнамаштабных ініцыятыў выказвае адзінадушнае імкненне савецкіх людзей зрабіць усё магчымае, каб адвесці пагрозу ядзернай вайны, захаваць мір на зямлі. У апошні час наша краіна зрабіла шэраг аднабаковых крокаў у пытанні разрядкі. У прыватнасці, Савецкі Саюз заявіў, што не прыменіць першым ядзерную зброю. Цвёрдасць курсу на захаванне міру ў палітыцы СССР была яшчэ раз пацверджана на прайшоўшых у чэрвені гэтага года Пленуме ЦК КПСС і восьмай сесіі Вярхоўнага Савета СССР. У прынятай Вярхоўным Саветам СССР пастанове «Аб міжнародным становішчы і знешняй палітыцы СССР» гаворыцца: «Адна з самых надзённых задач сённяшняга моманту — пакласці канец нарошчванню ядзерных узбраенняў. Вырашэнне гэтай задачы стала б буйным укладам у змяншэнне небяспекі, якая пагражае народам». Іменна зыходзячы з гэтага, Вярхоўны Савет даручыў Савецкаму ўраду звярнуцца да ўрадаў ЗША, Вялікабрытаніі, Францыі і Кітая з прапановай адначасова замарозіць усе свае ядзерныя ўзбраенні. Між тым, як вынікае з заяў дзяржаўнага дэпартаменту ЗША, МЗС Вялікабрытаніі і міністэрства знешніх зносін Францыі, урады гэтых краін негатыўна аднесліся да савецкіх прапаноў аб замарожванні ядзерных арсеналаў, нягледзячы на тое, што гэта было б у інтарсах народаў усяго свету.

Як і ўсіх сумленных людзей планеты, пытанне захавання міру на зямлі глыбока хвалюе і нашых замежных суайчыннікаў. Многія з вас, паважаныя землякі, самі прымаюць актыўны ўдзел у барацьбе за мір: выходзяць на дэманстрацыі, збіраюць сродкі ў фонд міру, подпісы пад адозвамі да раззбраення. Хацелася б пачуць вашу думку пра сучаснае міжнароднае становішча, пра тое, якія намаганні трэба прыкласці дзяржавам і народам, каб пазбавіць чалавецтва ад глабальнай катастрофы. — тэрмаядзернай вайны, як утаймаваць мілітарысцкія сілы, што імкнучца да яе развязвання.

Таму просім чытачоў нашай газеты адказаць на наступныя пытанні прапаноўваемай анкеты:

1. Ці вядома вам пра тыя меры, якія прымае наша краіна ў імя захавання міру на зямлі? Ці паведамляе пра мірныя ініцыятывы СССР прэса краіны, дзе вы жывяце? Як рэагуюць на іх урад і народ?

2. Многія прагрэсіўныя арганізацыі суайчыннікаў за мяжой актыўна ўдзельнічаюць у барацьбе за раззбраенне, мір і разрядку. Просім вас расказаць пра дзейнасць вашай арганізацыі ў гэтай галіне. Што вы самі робіце, каб захаваць мір на нашай планеце?

3. Апошнім часам у адрас Савецкага ўрада, асабіста Генеральнага сакратара ЦК КПСС Ю. У. Андропова прыходзіць многа пісем не толькі ад дарослых, але і ад дзяцей з капіталістычных краін, у якіх яны выказваюць сваю трывогу за лёс планеты, за сваю будучыню. Адкаж Ю. У. Андропова на пісьмо амерыканскай школьніцы Саманты Сміт шырока каменціраваўся прэсай усіх краін. Ці ведаюць вашы дзеці, якой небяспекай пагражае ім вайна? Што яны думваюць пра далейшы лёс нашай планеты?

4. Кіраўнікі НАТО заяўляюць, што стварэнне ваеннай перавагі над Савецкім Саюзам будзе садзейнічаць умацаванню міру на зямлі. Гэтай мэце нібыта паслужаць і новыя амерыканскія ракеты сярэдняга радыуса дзеяння ў Заходняй Еўропе. Ці згодны з падобным меркаваннем вы і грамадзяне краіны, дзе вы жывяце?

5. Як вы ставіцеся да міфа аб «савецкай ваеннай пагрозе»? Ці вераць у яго вашы сябры і знаёмыя?

6. Што, на вашу думку, неабходна зрабіць, каб назаўсёды забяспечыць трывалы і надзейны мір на планеце, гавантаваць шчасліваю будучыню нашым дзецям?

Спадзяёмся, што вы падзеліцеся з намi меркаваннямі па закранутых пытаннях. Загадзя вам дзякуем. Чакаем вашых пісьмаў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

«НЕ ДАДЗІМ УЗАРВАЦЬ СВЕТ!»

НАТАТКІ З ІІІ ФЕСТИВАЛЮ ДРУЖБЫ МОЛАДЗІ СССР І КУБЫ

Перакладчыца лёгенька па-стукала ў дзверы пакоя, дзе жывуць кубінскія дэлегаты. Цішыня.

— Мабыць яшчэ вяртаюць. Яны ж толькі-толькі прыехалі з Хатыні... А праз паўгадзіны ў клубе паміеця сустрэча з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны.

Раптоўна дзверы шырока-шырока расчыніліся і на парозе з'явілася гаспадыня.

— О, кампаньера! — усклікнула дзяўчына з цудоўнай шчырай усмешкай.

Сустрэцца з гэтай кубінскай дзяўчынай мне парадзі ў штабе фестывалю. Ада Траяна па спецыяльнасці медыцынскай сястра, яна выконвала свой інтэрнацыянальны абавязак, працуючы ў Нікарагуа. Многім выратавала жыццё мужная і смелая кубінка. А сёння яна адзначыла тут, у Міжнародным маладзёжным лагеры «Юнацтва», свой дзень нараджэння. Яе павіншавалі і кубінскія, і савецкія сябры. Быў спецыяльна для Ады ўласна кажуць, мне і самой вельмі хацелася бліжэй пазнаёміцца з Адай Траяна, зразумець сэнс тых учынкаў, якія пры-

муслі яе, зусім яшчэ дзяўчо, рызыкаваць уласным жыццём, прымаючы актыўны ўдзел у антыімперыялістычнай барацьбе.

Я папытала ў Ады, як яна адчувае сябе на фестывалі, якія яе ўражаны.

— Мне тут вельмі цікава, таму што я першы раз у Савецкім Саюзе. Учора быў дзень знаёмстваў — такое ніколі не забудзецца. А сёння мы ездзілі ў Хатынь. Я там плакала, не магла стрымацца. Ведаю, што такое смерць... Паклала ля помнікі кветкі і каменчык з вострава Свабоды. Трэба ведаць, на што здольны ворагі чалавечтва, падпальшчыкі вайны. Кожны дзень мірнага неба ў сённяшнім свеце такі дарагі. Я гэта адчуваю і ведаю. І ганаруся, што з'яўляюся ўдзельніцай фестывалю. Мы, маладзёжныя планеты, сабраліся разам не толькі, каб адпачыць у гэтым цудоўным месцы на беразе Мінскага мора, мы павінны аб'яднаць свае намаганні ў барацьбе за захаванне міру, супраць ядзернай катастрофы, ценя якой навис над планетай.

Ада працягнула мне чырвона-чорную, з лічбай 26 пасярэдзіне, лістоўку. Яна пры-

свечана нацыянальнаму святу кубінскага народа. 26-га ліпеня 1953 года атрад смельчакоў пад кіраўніцтвам Фідэля Кастра ўварваўся ў казармы Манкада і ўступіў у бой з гвардзейцамі дыктатара Батысты. Сілы былі надта няроўныя, але іх парыў запаліў у сэрцах тысяч кубінцаў надзею на свабоду, паклікаў на барацьбу. І калі на Кубе адбылася рэвалюцыя, першымі на дапамогу маладой рэспубліцы прыйшлі савецкія людзі. Сённяшняя моладзь вострава Свабоды захоўвае ў сваім сэрцы шчырую ўдзячнасць Савецкаму Саюзу за падтрымку, за салідарнасць. Сотні юнакоў і дзяўчат атрымалі адукацыю ў СССР і цяпер па-спяхова працягваюць на радзіму. Сотні савецкіх спецыялістаў адправіліся на Кубу, каб дапамагчы адраджэнню нацыянальнаму эканаміку краіны. Дзесяткі ўдзельнікаў і гасцей фестывалю — гэта кубінскія студэнты, якія і цяпер вучацца ў розных навучальных установах нашай краіны. Куба — квітнеючая зямля, а яе жыхары — свабодалюбы, жыццярэдасны сяброўскі народ. Кіраўнік кубінскай дэлегацыі, першы сакратар нацыянальнага камітэта Саюза маладых камуністаў Кубы кандыдат у члены ЦК КП Кубы Карлас Лахе Давіле, выступаючы на адкрыцці фестывалю, выказаў цвёрдую ўпэўненасць, што дружба абадвух нашых народаў, цесныя кантакты кубінскай і савецкай моладзі спрыяюць справе міру на ўсёй планеце.

«Не дадзім узарваць свет!», «Віва, фестывалі!», «У нас агульныя мэты і ідэалы», «За мірную будучыню трэба змагацца», «Тваю руку — сябар!», «Аб'яднаем супраць агрэсіі!» — гэтыя і яшчэ дзесяткі малаўнічых плакатаў упрыгожылі клуб «Юнацтва». Яны — плён працы сяміх удзельнікаў фестывалю, сярод якіх, зразумела, ёсць і свае мастакі і музыканты, і артысты. І таму тут створана некалькі клубаў па інтарэсах. А ў Мінску, у Палацы культуры і спорту чыгуначнікаў,

расчыніў дзверы палітклуб «Дружба — амістад». Там размешчаны выстаўкі палітычнай кнігі і плаката, карыкатур, дзіцячага малюнка, фотавыстаўка, якая расказвае пра гісторыю Ленінскага камсамола і Саюза маладых камуністаў Кубы. У гэтым клубе адбылася сустрэча моладзі Мінска з «касмичнымі братамі» лётчыкам-касманаўтам СССР Юрыем Раманенкам і касманаўтам — даследчыкам, грамадзянінам Рэспублікі Куба Арнальда Тамайа-Мендэсам, дэманстраваліся кубінскія і савецкія мастацкія кінастужкі, адбыўся «круглы стол» на тэму «Моладзь у барацьбе за мір і сацыяльны прагрэс»... Ды хіба ўсё пера-

сваёй антываеннай накіраванасцю. І назаўтра ўвесь свет даведаецца, што, сустрэўшыся на беларускай зямлі, маладыя людзі з розных кантынентаў — чорныя і белыя — узнікаюць свой голас прагэсту супраць агрэсіўнай палітыкі амерыканскага імперыялізму, супраць гонкі ўзбраенняў. Што цэлы дзень кубінцы разам з савецкай моладдзю працавалі ў гаспадарнях Мінскай вобласці, на сельскіх будоўлях, зерняхавішчах, а заробленыя грошы перавялі ў Фонд міру.

Апафеозам свята дружбы моладзі двух нашых народаў стаў грандыёзны карнавал, наладжаны на беразе Мінскага мора. Дзяўчаты і юнакі ў

лічыш, што адбылося за шэсць дзён фестывалю! Безупынна ад «Юнацтва» то ад'язджалі аўтобусы, то прыбывалі. Адна група ехала на экскурсію ў Мінск, другая ў Брэст, а трэцяя рыхтавалася да сустрэчы з беларускімі пісьменнікамі. Прынамсі, у час гутаркі ў Саюзе пісьменнікаў БССР кубінская моладзь праявіла вялікую цікавасць да творчасці Рыгора Бардуліна, Васіля Быкава, з чыімі кнігамі яны знаёмыя па перакладах Карласа Шэрмана.

Мір. Праблема з праблем. Самае балючае пытанне сучаснасці. І менавіта тут, на фестывалі, гэта адчуваецца як нельга лепш: усе размовы звычайна так ці інакш закранаюць будучыню, а значыць і тое, што чакае чалавечтва, кожнага. Спецыяльныя карэспандэнты кубінскага радыё па тэлегайпу перадаюць інфармацыю ў свае рэдакцыі. ІІО карэспандэнтаў працуюць на гэтым маладзёжным форуме, які характарызуецца

нацыянальных касцюмах маляўніча расквецілі ўзбярэжжа. А як сцімнела, на вадзе ўспыхнуў касцёр. Відовішча неверагодна прыгожае. У тую фестывальную ноч, відаць, гузім было не да сну. Агніўныя вольныя беларускі карагод, пяшчотную ўкраінскую мелодыю — рытмічную кубінскую румба. Тут выпадкова ўбачыла Аду Траяна: малелькая, грацыёзная, з рамонкай у чорных валасах, яна спявала па-руску песню з новымі сябрамі. І смяялася. І была шчаслівай.

Тацяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: адкрыццё ІІІ Фестывалю дружбы кубінскай і савецкай моладзі; гучыць народная музыка; удзельнікі Фестывалю ў музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны; ускладзі кветкі да помніка У. І. Леніну ў Мінску лётчыкам-касманаўтам СССР Юрыем РАМАНЕНКАМ і кубінскім касманаўтам Арнальда ТАМАЙА-МЕНДЭС.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ПРЭМ'ЕРЫ, ВЫСТАЎКІ, СУСТРЭЧЫ

ПЕРШЫЯ ГАСТРОЛІ

Завяршылася гастролі на Міншчыне камернага хору Гомельскай абласной філармоніі. Гэта самы малады прафесійны мастацкі калектыў у Беларусі: у штаб канцэртнай установы ён залічаны летась у лістападзе.

У калектыве 28 маладых вакалістаў. Мастацкі кіраўнік хору — заслужаны дзеяч культуры БССР Аляксей Лукомскі. Праграма, з якой сёлета высту-

пілі гамельчане на першых сваіх гастроліх на абласных рэспублікі, складаецца з беларускіх і рускіх харавых мініяцюр. Прынамсі, гэты апраўданы народныя песні, творы маладога кампазітара Л. Мурашка («Жалейка» на вершы Я. Купалы) і старэйшыны беларускай музыкі А. Багатырова.

НА СЕЛЬСКОЙ СЦЭНЕ

На Віцебшчыне выступае Дзяржаўная акадэмічная хара-

вая капэла імя Р. Шырмы. Першы канцэрт мінскія артысты далі ў калгасе імя Сільніцкага Полацкага раёна. У іх гастрольны рэпертуары творы рускіх і зарубежных класікаў, сучасныя беларускія кампазітары.

У ГОСЦІ — З «НЕСЦЕРКАЙ»
У Гродна пачалася гастролі Нікалаеўскага ўкраінскага тэатра драмы і музычнай камедыі. Гледачы ўбачаць адзінаццаць спектакляў, у тым ліку «Несцерку».

Украінскія артысты пакажуць прэм'еру — «Сэрца саўца з табой» па п'есе Д. Шаўцова.

ЗАПРАШЭННЕ НА ЭКСКУРСІЮ

Новы маршрут распрацавалі работнікі Аршанскага бюро падарожжаў і экскурсій. Ён праляжа да мемарыялу «Рыленкі», што ў Дубровенскім раёне. Турысты пазнаёмяцца з гісторыяй стварэння помніка, пачуюць рас-

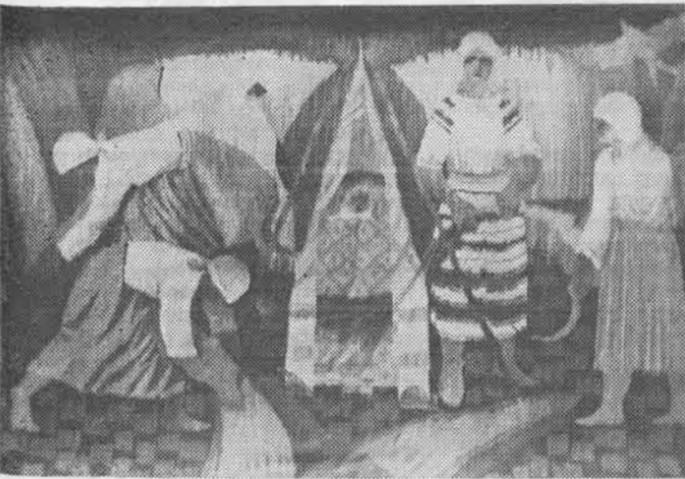
каз аб аперацыі «Баграціён», якая завяршыла Белае 1944 года завяршэнне Беларусі.

«САФІЯ» У МАГІЛЁВЕ

У Магілёве закончыліся гастролі цырка «Сафія». Гасці паказалі яркую, маляўнічую праграму, у якой выступілі артысты самых розных цыркавых жанраў: акрабаты, фокуснікі, дрэсіроўшчыкі, клоуны.

Балгарскія артысты працяваюць гастролі ў Бабруйску.

ВЕРНАСЦЬ РОДНЫМ ВОБРАЗАМ

ТАКАЯ ПРАЦА — «ТКАЦЬ» ГАБЕЛЕНЫ

Як сведчаць апошнія рэспубліканскія выстаўкі маладых мастакоў-тэкстыльшчыкаў, у беларускім тэматычным габелене ўсё выразней пачынае акрэслівацца новы напрамак. Ён прадыктаваны жаданнем мастакоў далучыць габелен, які перажывае зараз сваё адраджэнне, да агульнай плыні развіцця беларускага выяўленчага мастацтва.

Вытокі гэтай з'явы трэба шукаць у прынцыповых адносінах мастакоў, што цесна звязваюць сваю працу з вывучэннем беларускага народнага ткацтва, якое заўсёды натхняла і было той плённай глебай, дзе вырасталі ўнікальныя і таленавітыя мастацкія творы.

Цікава, што да нацыянальнай спадчыны значна ўзрасла ў працах новага пакалення выпускнікоў кафедры «тэкстыль» Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута ў другой палове 70-х гадоў. Ужо ў студэнцкія часы яны пачалі вывучаць яе не па сціплым публікацыях і фондах музеяў. Даволі часта студэнты адпраўляліся ў экспедыцыі па заходняму і ўсходняму Палесся, Падняпроўю, Цэнтральнай Беларусі. Студэнты заўсёды знаходзілі багаты, непаўторны матэрыял. Экспедыцыі па роднаму краю вызначылі і акрэслілі стануленне і напрамак творчасці тэкстыльшчыка Сымона Свістуновіча.

Ён нарадзіўся і вырас на Брэстчыне. Ужо ў дзяцінстве адчуў цягу да ткацтва, любіў глядзець, як ткала на кроснах яго маці. У інстытут Сымон прыйшоў з акрэсленым жаданнем набыць веды, неабходныя для таго, каб перадаць у тэкстылі свае ўражанні, шматлікія ідэі, задумы. Інстытут стаў для яго сапраўднай школай, дзе ён атрымаў добрую падрыхтоўку па кампазіцыі. Асабліва вызначалі яго практыкаванні па кампазіцыі. У іх адчувалася самастойнасць творчых пошукаў, гарачае імкненне пераасэнсаваць той матэрыял, які ён знаходзіў падчас студэнцкіх экспедыцый, знаёмчыся з гісторыяй роднага краю, літаратурай, музыкай. Дыпломная работа мастака парцера «Буслы» і габелен «Юнацтва» (1976 год) характарызуюць паслядоўнасць яго творчага развіцця студэнцкіх год. Тут мастак як бы выявае свае магчымасці ў вырашэнні блізкай і зразумела тэматыкі, спрабуе зрабіць гэта простымі і яснымі сродкамі.

Пасля заканчэння інстытута С. Свістуновіч працуе ў Баранавічах, на вытворчым баваўняным аб'яднанні, паспяхова ўносіць у малюнку для тканін матывы беларускай традыцыйнай ручной набойкі. Адначасова працуе над стварэннем габеленаў.

У творчай біяграфіі кожнага мастака ёсць твор, дзе той знаходзіць самага сябе, адкрывае для сябе свае магчымасці. Для аднаго — гэта дыпломная работа, іншы пасля абароны дыплама яшчэ доўга знаходзіцца ў пошуках творчага самаакрэслення і самаасцягнення. Для Сымона Свістуновіча такім творам стаў габелен «Зыход», які экспанавалася на юбілейнай рэспубліканскай выстаўцы «Мікола Гусоўскі і яго час». Яшчэ ў студэнцкія гады ў Сымона з'явілася жаданне зрабіць габелен паводле паэмы «Песня пра зубра» вялікага беларускага паэта-лацініста эпохі Адраджэння. Уважліва была прачытана кожная старонка паэмы, у свядомасці паўстала шмат маляўнічых вобразаў. Для свайго твора Сымон выбраў заключную сцэну палаявання, дзе сканцэнтраваны роздум пісьменніка аб гістарычным лёсе радзімы. Белы зубр з'яўляецца сімвалам яе магутнасці, фігуры князя, паляўнічых, гончых псы і нетры пушчы, дзе адбываецца дзеянне, павінны былі падкрэсліць атмасферу драматызму, характэрную для той эпохі. Перад маладым мастаком, які яшчэ не меў дастаткова вопыту, стаяла надзвычай складаная задача, прынцыпова новая для сучаснага беларускага габелена: стварыць твор, дзе з аднаго боку будзе гістарычная дакладнасць адзення, зброі, народных тыпаў; з другога боку, пазбягаючы ілюстрацыйнасці і апавядальнасці, узяцца да вырашэння аб'яўленага вобраза эпохі, які даносіць да нас паэма. Твор, можна сказаць, удаўся. Кампазіцыя габелена добра прадумана, лёгка ўпісваецца ў трохкутнік. У цэнтры — смяротна паранены зубр, над якім узвышаецца

ца велічная фігура князя на кані, унізе сіметрычна размешчаны паляўнічыя з дзідамі, лоўчы, які трубіць у рог, зграя псоў і стомлены юнак, што прысеў адпачыць. Вельмі выразна вырашаны ў габелене пейзажы пушчы, ён уяўляе арганічнае цэлае са светлымі сілуэтамі зубра і людзей. Кантрастны каларыт узмацняе ўражанне напружанасці і драматызму. Гэта работа стала прыкметнай з'явай на выстаўцы, бо яна прадэманстравала гістарычную тэматыку беларускіх габеленаў 80-х гадоў.

1981 год быў для нашага выяўленчага мастацтва годам Максіма Багдановіча — велічнай фігуры на небасхіле беларускай паэзіі. Неяк па-новаму выразна загучалі радкі яго вершаў, зноў балюча ўзрушыла ўсіх трагедыя яго кароткага жыцця. З'явілася шмат новых цікавых работ, прысвечаных паэту і вобразам яго творчасці. У снежні 1981 года адбылася рэспубліканская выстаўка да 90-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча, на якой сярод іншых твораў экспанаваліся дзве работы С. Свістуновіча «Прытча пра васількі» і «Пагоня». Паўны лірызму і пяшчотнага суму габелен «Прытча пра васількі». Сярод поля збажыны з блакітным россыпам васількоў спыніліся тры вандроўнікі ў светлых вопратках. Між імі завязалася гутарка, аб чым сведчаць рухі іх рук, развароты фігур. Па выразу твораў лёгка здагадацца, што яны ўзрушаны прыгажосцю прыроды, плёнам працы рук чалавечых.

Той факт, што мастак зрабіў два вялікія габелены ў адзін год, улічваючы працу над эскізам, кардонам, выкананне ў матэрыяле сведчыць аб яго творчай апантанасці і вялікай працавітасці. С. Свістуновіча не палюхаюць складанасці тэхналогіі ткацтва, няўдачы ў рабоце. Ён вучыцца на памылках і, самае галоўнае, не спыняе тэму работ.

«Ефрасіння Полацкая» і «Жніво» — чарговыя габелены С. Свістуновіча, якія ён паказаў летась на рэспубліканскай выстаўцы «Песняры зямлі беларускай». У «Ефрасінні Полацкай» мастак трактуе вобраз сваёй гераіні абагульнена і метафарычна. Тут гістарычная тэматыка атрымала іншую эмацыянальную афарбоўку, чым у папярэдніх работах, набыла большую канкрэтнасць, цэльнасць і манументальнасць.

У «Жніве» адчуваецца якасна новы падыход мастака да сваёй тэматыкі. Габелен як быццам напоены гарачым жывёньскім сонцам. Зямля пад нагамі жней асаціруецца з багатай тканай поцілкай, снапы збожжа — як прамяні сонечнага святла. Своеасаблівымі акцэнтамі кампазіцыі з'яўляюцца змешчаныя ў цэнтральнай частцы габелена калыска з дзіцём і маладая маці ў традыцыйным беларускім адзенні, якая стаіць побач. Гэтыя вобразы надаюць твору глыбіню, нагадваюць пра цяжкую долю беларускай сялянкі ў мінулым. У вобразях жней адчуваецца канкрэтная нацыянальная прыналежнасць, няма рыс схематызму, агрубленасці, знарчыстасці.

Цікава, што народнага жыцця, добрае веданне традыцыйных беларускіх святаў і абрадаў натхнілі мастака на стварэнне сёлета ж габелена «Зімовае свята. Калядкі», які экспанавалася на рэспубліканскай выстаўцы, прысвечанай 60-годдзю ўтварэння СССР. Фігуры калядоўшчыкаў з зоркай, у кажухах, у рытуальных масках, успрымаюцца як праз шыбу скванага марозам акна. Габелен прости па кампазіцыі, але багаты па думцы, нагадвае малюнку далёкага і радаснага дзяцінства, гучыць адгалоскам колішніх народных святаў.

...Невычэрпная тэматыка роднага краю, якой застаецца верны мастак, заўсёды будзе даваць яму багаты матэрыял для творчасці, веру ў сябе, натхненне, абавязкова прывядзе да новых знаходак.

НА ЗДЫМКАХ: габелены С. Свістуновіча «Жніво», «Ефрасіння Полацкая».

Яўген ШУНЕЙКА.

ШТО ЧЫТАЮЦЬ САВЕЦКІЯ ДЗЕЦІ

Карэспандэнт Агенцтва друку Навіны гутарыць з вядомым пісьменнікам сакратаром праўлення Саюза пісьменнікаў РСФСР Анатолям АЛЕКСІНЫМ. Яго кнігі выдаваліся ў многіх краінах, яны перакладзены прыкладна на 50 моў, адзначаны міжнароднымі прэміямі.

— У СССР многа чытаюць. Не ўяўляюць свайго жыцця без кнігі і дзеці. Як вы растлумачыце гэтую раннюю любоў да чытання?

— Нашы дзеці многа чытаюць яшчэ і таму, што мы, дарослыя, усяляк гэта заахвочваем. У савецкай сістэме выхавання кнізе адводзіцца вельмі важная роля, дзіцячая літаратура заклікана абуджаць і развіваць у дзіцяці самыя высокія пачуцці — дабрыню, высакародства, цікаўнасць, павагу да працы.

У тым, што дзіцячая кніга стала сапраўды масавай, вялікую ролю адыгрывае актыўная выдавецкая дзейнасць. За гады Савецкай улады выйшла ў свет больш за 20 мільярдаў экзэмпляраў кніг для юных чытачоў, не лічачы падручнікаў. Цяпер больш за 200 выдавецтваў выпускаюць дзіцячую літаратуру на 70 мовах народаў СССР. Выдавецтвы, якія спецыялізуюцца менавіта на гэтай літаратуры, працуюць ва ўсіх рэспубліках.

У СССР тыражы кніг, адрасаваных дзецям, велізарныя. Скажам, у серыі «Мая першая кніжка» яны дасягаюць двух мільянаў экзэмпляраў. Цэны на дзіцячыя выданні невысокія: любая савецкая сям'я можа стварыць сваю бібліятэку.

— Максім Горкі называў савецкую дзіцячую літаратуру «вялікай дзяржавай». Што ён меў на ўвазе? Каласальныя тыражы?

— Не толькі. Савецкая дзіцячая літаратура — з'ява ўнікальная і па разнастайнасці жанраў, і па сваёму зместу. Дзецям прызначаны проза і паэзія, драматургія і крытыка, навукова-пазнавальная і прыгодніцкая літаратура.

Для кожнай узроставай групы існуе як бы свая літаратура. Гэта зразумела, бо, напрыклад, свет чатырохгадовага дзіцяці істотна адрозніваецца ад магчымасцей і інтарэсаў, скажам, дзесяцігадовага. Для самых маленькіх нашых выдавецтвы, і перш за ўсё сталічны «Малыш», выпускаюць маляўнічыя кніжкі, дзе тэксту мала, але затое дзесяткі яркіх, забаўных ілюстрацый.

Для юных чытачоў выдаюцца творы на розныя тэмы: аб важнейшых маральных праблемах, аб адкрыццях навукі і тэхнікі, аб тым, чым жыве свет... А колькі кніг таленавіта служаць эстэтычнаму выхаванню, расказваючы аб творчасці вялікіх пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў.

Савецкія дзеці вельмі любяць кнігі Вяселья, дасціп-

ныя. Такія выдатныя дзіцячыя пісьменнікі, як Карней Чукоўскі, Самуіл Маршак, Агнія Барто, Леў Касіль, Сяргей Міхалкоў, Мікалай Носаў, Віктар Драгунскі, Юрый Сотнік стваралі і ствараюць такія кнігі — вясёлыя і ў той жа час вельмі сур'ёзныя. Бо гумар так натуральна скарачае адлегласць паміж сур'ёзнай праблемай і свядомасцю падлетка.

Для дзяцей выдаюцца і дзесяткі часопісаў, газет, прычым у кожнай рэспубліцы — свае выданні на нацыянальных мовах. Тыражы іх, як правіла, велізарныя. Так, тыраж «Веселых картинок», свосасаблівага часопіса для малых, пераваліў ужо за дзевяць мільянаў экзэмпляраў, а тыраж «Мурзилки» (для малодшых школьнікаў) складае пяць мільянаў.

— Як вы ў такім выпадку адносіцеся да выдання зарубежнай дзіцячай літаратуры ў СССР?

— У нас многа і ахвотна выдаюць сапраўдных майстроў дзіцячай літаратуры іншых краін. І гэта выдатна. Напрыклад, кнігі шведскай пісьменніцы Ліндгрэн, англійскага казачніка Мілна, фінскай казачніцы Янсан, не гаворачы ўжо аб творах славетных братоў Грым і Андэрсена (я мог бы назваць яшчэ нямала імён...), абавязкова ёсць у хатняй бібліятэцы практычна кожнай савецкай сям'і.

— Ці лічыце вы, што дзеці пісьменнік можа закранаць у сваіх кнігах праблемы складаныя і нават драматычныя?

— Не толькі можа, але і павінна. Дзеці жывуць на агульнай з дарослымі планеце, дзе існуюць любоў і нянавісць, высакародства і падласць, спачуванне і жорсткасць. Я перакананы, што юным трэба гаварыць праўду аб усім, што адбываецца ў дарослым свеце. Але, вядома, гаварыць аб самых складаных праблемах неабходна з улікам асаблівасцей дзіцячага ўспрыняцця.

Зрэшты, некаторыя тэматычныя абмежаванні ў савецкай дзіцячай і юнацкай літаратуры ёсць. Вы не знойдзец кнігі, якая б хоць адным радком прапаводавала ідэі чалавечанавісніцтва, расавага высакамер'я, насілля. Творы савецкіх пісьменнікаў прасякнуты ідэямі гуманізму. Перш за ўсё гэтым яны адрозніваюцца ад многіх кніг, якія выходзілі на Захадзе. Я бачыў там кнігі, якія смакуюць секс, забойствы і насілле... І гэта ўсё для дзяцей.

Таццяна АУЧАРЭНКА.

КОНКУРС ПЛАКАТАЎ

Творчымі саюзамі, міністэрствамі, ведамствамі, цэнтральнымі выдавецтвамі Савецкага Саюза і Польскай Народнай Рэспублікі аб'яўлены конкурс палітычных плакатаў, прысвечаных савецка-польскай дружбе і супрацоўніцтву.

Мэта конкурсу — стварэнне твораў плакатнага мастацтва, якія адлюстроўваюць братнюю дружбу савецкага і польскага народаў, усебаковае супрацоўніцтва і ўзаемадапамогу, вернасць працетарскаму інтэрнацыяналізму, адзінства ў барацьбе за мір і сацыялізм. Пляны савецка-польскага супрацоўніцтва — гэта планы міру і прагрэсу.

Прыняць удзел у конкурсе запрашаюцца прафесійныя мастакі, студэнты, выпускнікі і выкладчыкі мастацкіх ВНУ і вучылішчаў, творчыя арганізацыі, актывісты таварыстваў савецка-польскай і польска-беларускай дружбы.

З ліку лепшых конкурсных работ будуць арганізаваны выстаўкі плакатаў у Маскве і Варшаве, а таксама ў Кіеве, Мінску, Вільнюсе і гарадах ПНР — Кракаве, Вроцлаве, Гданску.

М. ГАНЧАРОУ.

Капелюшы Франца Сярпейкі

Старажытны шлях з Гальшан на Баруны то збягае да безыменнай рачулікі, то агінае высокія пагоркі, разгортваючы перад намі маляўнічыя краявіды Ашмяншчыны. Вось і паварот на Цюпішкі, куды едзе наша невялікая экскурсія Дзяржаўнага музея Беларускай ССР. Па нашых звестках, жыве там Франц Сярпейка — адзін з нямногіх сёння майстроў, якія валодаюць сакрэтамі пляцення саламяных капелюшоў.

Майстра мы пазналі адразу: ля бліжэйшай сядзібы, амаль у самым пачатку невялікай каларытнай вёсачкі, стаяў высокі моцны стары з адмысловай саламянай кепкай на галаве. Для гаспадара наша з'яўленне не было дзівам: як аказалася, прыязджаюць да яго і з Мінска, і з Вільнюса, і з Брэста. На наша шчасце, з паўтузіна вырабаў у майстра яшчэ захавалася, хаця плесці ўжо няма з чаго: скончылася саломе, новага ўраджаю трэба чакаць.

Пакуль мы цешымся капелюшамі, прымяраючы іх адзін аднаму, супрацоўнік музея Анатоль Война па роду сваіх абавязкаў «дапытвае» Франца Міхайлавіча, спрабуючы высветліць у таго сакрэты рамяства, прыёмы пляцення, падрабязнасці біяграфіі гаспадара.

— А што ж тут расказваць? Нарытуеш салому (толькі не з-пад камбайна!), нарэжаш яе, намочыш у вадзе — і плячеш такую вось тасьму. А з яе што хочаш сшываць: хоць капялюш, хоць якую шапку. Летам галаве лепшага і не трэба: лёгка, не гарача... Ад каго навучыўся? Не помню, я ж яшчэ малы быў, а ўжо плесці ўмеў. Калісьці многія ў нас плялі з саломы. Суседка, якая зайшла на хвілінку вярнуць пазычаную буханку хлеба ды

так і засядзелася, дадае да расказу гаспадара:

— Добрых майстроў у вёсцы заўсёды хапала. Але не той сёння час, усё купляе ў хатах. Во толькі сваё тканне яшчэ шануем, ды яго вам і шукаць не трэба: зараз вернецца з поля гаспадыня, у яе цэлая шафа даматканіны...

За сваю шматгадовую даследчыцкую практыку ў мяне выпрацавалася правіла: трапіў у хату — не развітайся, пакуль не заглянеш на гарышча. З дазволу гаспадара лезу туды — і не дарэмна. Сярод рознай патрэбнай і не надта патрэбнай старызны, якая звычайна запаўняе такія хатнія сховішчы, адшукалася некалькі старых, яшчэ даваенных капелюшоў ды з дзесятак кошыкаў розных форм і памераў. Аказваецца, калісьці Франц Міхайлавіч плёў і кошыкі, прычым выдатныя.

Я сцягваю іх з гарышча, расстаўляю на зялёным мурагу двара. Як аказалася, яны не лазовыя а з тонка нарэзаных стужак арэшніку, шчыльна і дасканала сплеченых у адмысловы ўзор. А формы! І маленькі, напханы рознымі паперамі і дакументамі («мой сямейны архіў») — смяецца гаспадар, і вялікі, адкуль я выцягнуў больш дзесятка пар старога абутку, і круглы, і прамавугольны, і з вечкам, і без яго, і нават фацэтная жаночая сумачка, з якой толькі на фэстцы ў госці хадзілі. А пад крокватамі застаўся вісець адмысловы плечены сшоў для прадуктаў, з вечкам-вакном на спружынцы («каб мышы не залазілі!»).

Пакуль я ўсяджаў сярод усяго гэтага багацця гаспадара, каб сфатаграфавач з вырабамі, прыйшла з поля гаспадыня. Дакладней — прыбегла. Рухавая, жвавая, гаваркая, яна

аказалася амаль поўнай процілегласцю гаспадару, і праз хвіліну мы былі для яе нібыта даўня і добрыя знаёмыя. Амаль не сціхаючы, яна ўмомант ацаніла наш «улоў» («а боже, нават гэтыя старыя капелюшы павыпорвалі, я ж іх даўно папаліць хацела!»), рассартавала кошыкі («гэта яшчэ ў гаспадарцы згадзіцца, а тыя можаць у музей браць»), пахвалілася сваёй дагледжанай гаспадаркай («нічога яшчэ, абодва працуем, ды і дзеці наязджаюць, памагаюць»), пачэставала духмяным мёдам яшчэ леташняга ўраджаю («люблю пчолак, лягу на траву і слухаю, як яны гудуць»)... А потым пачала выкладаць з шафы свае вырабы: бялюткі ручнік з вышываным вензелем, вытканы яшчэ ў дзявоцтве, абрус з далікатнай мярэжкай, разнастайныя поцілкі. Частка іх была яўным перайманнем нейкіх сучасных узораў, але большасць — традыцыйныя. Асаблівай прыгажосцю выдзяляліся характэрныя для Гродзеншчыны паласатыя, нібы вясёлкавыя, «кілімы».

— Яшчэ і цяпер патроху тку. Сыны ж ёсць, нявесткі, унукі з'явіліся — усім падарыць трэба, усе хочучь мамі кілімам канапу заслаць, нават у горадзе. Так што няхай ужо музей выбачае...

Назад мы везлі некалькі залацістых саламяных капелюшоў і арэжавых, пацяпелых ад часу і доўгага карыстання кошыкаў. А яшчэ з намі была радасць сустрэчы з цудоўнымі людзьмі — руплівымі, клапатлівымі гаспадарамі, умелымі, адмысловымі майстрамі, якія дбайна захоўваюць і прадаўжаюць традыцыі колішніх рамёстваў.

Яўген САХУТА,
кандыдат мастацтвазнаўства.
Фота аўтара.

ЖЫВЕ Ў КАМЕНИ АГОНЬ

Алег Рапапорт, начальнік атрада пажарнай аховы ў Салігорску, бярэ ў рукі невялікі светла-шэры камень.

— Гэта асаблівы, рэдкі мінерал — вогненны апал. Доўга шукаў, знайшоў у Казахстане.

Ён ставіць мінерал на паліцу. А там... На ўсю сцяну пакоя — багацце колераў, узоры таго, што стварыла і зберагла для чалавека прырода, чым багатая зямля.

Некалькі гадоў працаваў Алег Яфімавіч на Кольскім паўвостраве. Шмат ездзіў. Аднойчы трапіў у кар'ер, дзе здабывалі руду. Там падняў кавалак, угледзеўся ў цёмны крышталёвы адпал... З таго і пачалося.

— Без рукзакі ў камандзіроўкі не ездзіў, — расказвае субяседнік. — І не вяртаўся з пустым. Лятаў на верталёце з геалагамі, хадзіў з ім, шукаў. Іншы раз так нагружаўся — спіна не высыхала ад поту. Але ўсё цягнуў дадому. У якіх прыгожых мясцінах пабываў, колькі пабачыў!

Ён прабег позіркам па застаўленых паліцах. Відаць, у думках зараз там — у Хібінах, у адгор'ях Урала, на пагорках Карэліі, у пячоры пад Бупаротыяй... Купаўся ў Чорным моры — кавалак гнейсавай пароды ўбачыў: «Гэта ж курынае яйка!» Так вада абкатала. Узяў. І «яйцу» месца ў калекцыі знайшлося. Памяць аб моры.

...Цягнуцца ўгару галінкі дрэва. Незвычайнага, крышталёвага.

Гумар

Пакупнік у актыўварным магазіне пытае прадаўца:

— Гэтыя два вееры амаль аднолькавыя. Чаму ж тады адзін каштуе пяцьсот крон, а другі — шэсцьдзесят?

— Тым, што каштуе даражэй, можна абмахаваць, а калі таго, што за шэсцьдзесят, трэба самому круціць галавой.

Праходзячы міма газетнага кіёска, кізічны злодзеў сказаў свайму таварышу па рамяству:

— Горны крышталёвы. Вырас у пячоры Урала.

...Мудрагелістай формы згустак белаватага колеру. Штосьці знаёмае, блізкае. Дзесяць я ўжо бачыў.

— Салігорскі скарб. Каменная соль.

Побач з агатамі прывезенымі з Камандорскіх астравоў, ружай з пясчаніку, што знойдзена ў Алжыры, здабытым у Карэліі «лунным» каменем, іншымі мінераламі — «некаторыя з іх даражэй за золата» — суседнічае і сціплы кавалачак беларускага калію. Сонечны камень называюць яго. Такім з'яўляецца для Алега Яфімавіча сільвініт. Да яго вярнуўся пасля далёкіх падарожжаў.

На століку «Мінералагічны часопіс», іншыя кнігі, разбухлыя ад закладак.

— Завёў такое правіла, — тлумачыць А. Рапапорт, — пакуль усё не пазнаю пра знойдзены ўзор мінералу, на паліцу не кладу. Перапіску з калекцыянерамі наладзіў, абменьваемся экспанатамі, падтрымліваю сувязі з вучонымі Кольскага філіяла Акадэміі навук СССР (там зарэгістравана калекцыя).

...Атрымаў некалькі Рапапорт узор лазурьту. Даведаўся з кніг, што гэта — свяшчэнны індускі камень. Па павер'ю, хто носіць з яго талісман, той самы шчаслівы чалавек. Талісман талісманам, а той, хто перажыў — і не раз! — радасць пазнання прыроды, шчасцем не можа быць абдзелены.

Уладзімір КОУЦІК.

ГНЯЗДО Ў КАБІНЕЦЕ

Дзе толькі не ўхітраюцца птушкі звіць гнёзды: у розных трубах, пад капотам спісаных машын, на камбайнах і трактарах, у майстэрнях і іншых шумных месцах. А вось пара ластавак аблюбавала сабе месца ў кабінце тэхнічнага аддзела Шчучынскай аўтакалоны. Фортачка ў акне кабінета, які знаходзіцца на другім паверсе вытворчага корпуса, пастаянна адчынена. Аднойчы ў памяшканне ўляцела ластаўка, за ёй — другая. На людзей, здавалася, яны не звярталі ніякай увагі, але хутка вылецелі.

Было гэта напярэдадні выхаднога дня. У панядзелак жа супрацоўнікі аддзела Эла Мельнічук і Дана Едчык убачылі, што ластаўкі ўжо завяршылі сваю работу: па-майстэрску за два дні паспелі зляпіць гняздо. Так і жывуць смелыя птушкі ў суседстве з людзьмі.

НАШЭЦЕ ЧАЕК

Незвычайную з'яву назіраюць гэтымі днямі жыхары Віцебска. У яго цэнтры, над шумнымі плошчамі і вуліцамі, лётаюць... чайкі. Пацясніўшы стаўшых «гараджанамі» важных галубоў, бойкія госці ахвотна кормяцца тым, што даюць людзі. Птушкі ўжо пачынаюць гняздзіцца на балконах і дахах шматпавярховых дамоў, забыўшы пра мора, разгульваюць па кветніках і газонах паркаў і сквераў.

жыцця — колькі вы яшчэ працягнеце, калі так будзеце ездзіць.

Рыбак доўга мяняў розныя прынады — ад чарвякоў да кашы, але наплавак увесь час заставаўся нерухомым. Нарэшце страціўшы надзею, ён выцягнуў з кішэні манету ў дзесяць франкаў, кинуў яе ў ваду і прабубніў:

— Трымайце і купіце сабе мамі, што захочаце!

У зялёнай зоне Магілёва размешчана стрэльбішча лучнікаў. Узгоркавая мясцовасць — выдатны палігон для аматараў гэтага віду спорту. Зараз тут вядзецца будаўніцтва трэнерскага цэнтру. Магілёўскае стрэльбішча будзе адным з лепшых у краіне. Сярод лучнікаў горада ёсць чэмпіёны СССР, майстры спорту.

НА ЗДЫМКАХ: ідуць спарборніцтва; чэмпіён СССР вучань 10 класа Ігар ЗАЙЦАЎ і кандыдат у майстры спорту студэнтка машынабудаўнічага інстытута Вольга БАДУНОВА.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1328